EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 12.3.2024
COM(2024) 126 final

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ A RADĚ

Dosažení rovnováhy v oblasti migrace: přístup, který je spravedlivý i odhodlaný

I. ÚVOD

Migrace je evropskou výzvou, která vyžaduje evropskou reakci. Jde o ponaučení, které Evropa zakusila na vlastní kůži. Uprchlická krize v roce 2015 a další problémy na různých vnějších hranicích EU ukázaly nedostatky zastaralých a neúplných právních předpisů EU v oblasti migrace a azylu. Odhalily také složitost zvládání situace, která různými způsoby ovlivňuje členské státy a kdy opatření jednoho členského státu mají dopad na ostatní. Tyto problémy také ukázaly, že migrace je celosvětovou realitou, kterou lze účinně zvládat pouze koordinovanou prací s našimi partnery po celém světě.

Při zahájení svého funkčního období si **Komise Ursuly von der Leyenové** dala za úkol vytvořit nový, trvalý evropský rámec pro řízení migrace: takový, který dokáže zvládnout vzájemnou závislost mezi členskými státy, nabídnout řádnou reakci a umožnit Evropanům věřit, že migrace je řízena účinně a humánně v souladu s našimi hodnotami.

To byl záměr **paktu o migraci a azylu** – rozsáhlého souboru legislativních reforem. Politická dohoda o těchto reformách, jíž bylo dosaženo mezi Evropským parlamentem a Radou o čtyři roky později, vytváří předpoklady pro spravedlivé, účinné a dlouhodobě udržitelné řízení migrace. Systém, v němž má každý členský stát EU možnost pružně řešit své problémy, přičemž žádný z nich nezůstane sám pod tlakem.

Jedná se o **významný milník**. V posledních čtyřech letech však EU a její členské státy postihla řada nových i opakujících se problémů. Toto období se vyznačovalo neustálou snahou o **rychlé řešení okamžitých potřeb** prostřednictvím operativních a cílených opatření. EU dokázala odolávat přetrvávajícímu, a dokonce rostoucímu tlaku na různých migračních trasách a prokázala, že je schopna čelit složitým výzvám a zvládat je. EU byla zejména silná a jednotná při obraně svých vnějších hranic proti účelovém využívání lidí běloruským a ruským režimem. Činila tak s uplatněním zásadového a humánního přístupu k těm, kteří prchají před válkou Ruska proti Ukrajině, jakož i v souvislosti s velkým počtem evakuací afghánských státních příslušníků do členských států a trvalým úsilím o jejich přesídlení, čímž prokázala svou spolehlivost jakožto kontinentu, kde je zaručena ochrana osob v nouzi, a ujala se své úlohy globálního hráče.

Tento přístup ve dvou rovinách, který spočívá v provádění **udržitelných strukturálních reforem** spolu s **cílenou operativní reakcí**, umožnil Evropě zapomenout na minulé rozpory a upevnit společný přístup k migraci a správě hranic. Do budoucna je třeba, aby tyto dvě roviny existovaly i nadále ruku v ruce: migrace není přechodným jevem a vše nasvědčuje tomu, že bude i v budoucnu velmi aktuální a bude dominovat politickým agendám. Dobře zvládaná a řízená legální migrace může být příležitostí pro evropské společnosti a ekonomiky, mimo jiné tím, že vyřeší nedostatek pracovních sil, a zároveň může působit jako odrazující prostředek proti nelegální migraci.

Ačkoli legislativní reformy budou mít transformační dopad, nebude okamžitý a systém nemůže být nikdy zcela chráněn před možnými problémy. Zásadní rozdíl však spočívá v tom, že EU nyní upevnila dynamický a společný přístup k migraci. Výsledkem je, že členské státy EU jsou nyní lépe než kdykoli předtím připraveny čelit neustále se měnícím a složitým výzvám a jednat společně, se spravedlností a odhodláním.

Toto sdělení se ohlíží za úspěchy a pokroky, kterých bylo dosaženo za poslední čtyři roky. Stanoví okamžité priority pro zavedení dohodnutých opatření do praxe a zabývá se oblastmi, v nichž je třeba dále pracovat na doplnění nového systému.

II. NOVÝ PRÁVNÍ RÁMEC

Historická politická dohoda o paktu o migraci a azylu mezi Evropským parlamentem a Radou přináší zásadní změnu. Poskytne EU pevný právní základ pro komplexní a integrované řízení migrace. Jedenáct[1] vzájemně propojených právních předpisů zajistí společný přístup k lepšímu zabezpečení našich vnějších hranic, spravedlivý a účinnější systém solidarity a odpovědnosti, jakož i účinné azylové řízení s lepší ochranou osob v nouzi.

1. Změny, které pakt přinese

Bezpečnější vnější hranice

Všichni nelegální migranti budou registrováni a podrobeni prověření totožnosti, bezpečnosti a zdravotního stavu. Po prověření bude řízení na hranicích povinné pro ty, kdo pravděpodobně nebudou potřebovat ochranu, nepředstavují bezpečnostní riziko ani neuvádějí orgány v omyl. Každý členský stát bude muset být schopen přijmout určitý počet žadatelů o azyl po dobu tohoto řízení, a to za odpovídajících podmínek. Budou platit silné právní záruky, přičemž nezletilí bez doprovodu budou z řízení na hranicích vyňati za předpokladu, že nepředstavují bezpečnostní hrozbu. Všechny členské státy budou muset na hranicích zajistit nezávislé monitorování základních práv.

Zabezpečením vnějších hranic za účelem kontroly vstupů nelegálních migrantů omezíme veškerý další druhotný pohyb a zaručíme jedno z nejcennějších práv občanů EU, a to právo pohybovat se v schengenském prostoru bez kontrol na vnitřních hranicích. Tím, že zajistíme rychlé navracení osob odmítnutých v řízení na hranicích, vyšleme jasný signál, že nový evropský systém nebude tolerovat zneužívání.

A konečně, EU bude mít zaveden zvláštní právní rámec pro řešení krizových situací, včetně účelového využívání migrantů: nový právní nástroj poskytne stabilní a předvídatelný rámec na úrovni Unie pro zvládání krizových situací, přičemž posílená složka solidarity zajistí, že budou uspokojeny všechny potřeby dotčeného členského státu. Výjimky pro konkrétní situaci účelového využívání migrantů poskytnou členským státům spolehlivé a cílené prostředky k ochraně našich vnějších hranic při zachování přístupu k azylu a dodržování základních práv.

Rychlá a účinná azylová řízení a řízení o navrácení se silnějšími individuálními zárukami

Nová pravidla zavedou účinnější azylová řízení s kratšími lhůtami a přísnějšími pravidly v případě nedůvodných nebo následných žádostí. EU bude moci mít k dispozici seznamy bezpečných třetích zemí a bezpečných zemí původu, které se budou používat souběžně s vnitrostátními seznamy. Tato přísnější pravidla jsou vyvážena důležitými zárukami práv jednotlivců, včetně bezplatného právního poradenství v průběhu všech řízení, přičemž zvláštní pozornost je věnována zranitelným skupinám, včetně nezletilých osob bez doprovodu a rodin s dětmi. Nové povinnosti ve všech právních aktech zajistí, aby byl pro děti bez doprovodu rychle jmenován zástupce, který bude pečovat o jejich nejlepší zájmy.

Nová pravidla zvýší sbližování mezi členskými státy, pokud jde o to, kdo splňuje podmínky pro získání postavení uprchlíka, nebo pokud jde o kvalitu podmínek přijímání. Celounijní

[1] Nařízení o prověřování a pozměňující nařízení k usnadnění prověřování (ECRIS-TCN), nařízení o řízení azylu a migrace, nařízení o azylovém řízení (řízení o navracení na hranicích bylo přesunuto do samostatného právního nástroje), nařízení o řešení krizových situací v oblasti migrace a azylu (zahrnující ustanovení o účelovém využívání migrantů), nařízení o databázi Eurodac, směrnice o podmínkách přijímání, kvalifikační nařízení, nařízení o rámci pro znovuusídlování, nařízení o zřízení Agentury Evropské unie pro otázky azylu, směrnice o jednotném povolení, směrnice o modré kartě.

normy pro podmínky přijímání budou obsahovat dřívější přístup na trh práce, lepší přístup dětských migrantů ke vzdělání a ochranu zranitelných osob. Zároveň se zvýší připravenost členských států účinně řídit své přijímací systémy. Stejně tak byla dohodnuta harmonizovanější společná kritéria pro udělování mezinárodní ochrany, která objasňují práva a povinnosti osob požívajících mezinárodní ochrany. Plnohodnotná Agentura EU pro otázky azylu má nové nástroje na podporu členských států při sbližování postupů v oblasti azylu a přijímání. Nový monitorovací mechanismus agentury jí umožní sledovat operativní a technické uplatňování nového právního rámce.

Spravedlivý a účinnější systém solidarity a odpovědnosti

Unie bude mít poprvé zaveden stálý mechanismus solidarity, který zajistí, že žádný členský stát nezůstane sám pod tlakem a že všichni přispějí. Členské státy se budou vzájemně podporovat v oblasti solidarity s lidmi (relokace nebo kompenzace v případě druhotného pohybu), operativní podpory a finančních příspěvků, a to i na projekty ve třetích zemích. Členské státy si na základě povinného distribučního klíče zvolí druh solidarity, kterou chtějí poskytovat. Pro členské státy, které čelí značnému počtu příjezdů po pátracích a záchranných operacích, mohou být vyčleněny solidární příspěvky.

Byla posílena pravidla pro určení členského státu příslušného k vyřízení žádosti o azyl: bylo doplněno nové kritérium příslušnosti pro diplomy a posílena kritéria týkající se rodiny. Nová pravidla o zániku postavení uprchlíka vytvoří vyváženější odpovědnost za žádosti vyřizované členským státem prvního vstupu v rámci řízení na hranicích. V případě druhotných pohybů bude účinnější i předávání osob zpět do příslušného členského státu.

Systém bude zahrnovat účinná pravidla pro odhalování a prevenci druhotných pohybů, jako například skutečnost, že celá škála materiálních podmínek přijetí bude poskytována pouze v příslušném členském státě. Nová pravidla rovněž omezují možnost ukončení nebo přesunu odpovědnosti mezi členskými státy, čímž žadateli znemožní vybírat si, který členský stát bude odpovědný za posouzení žádosti.

Modernizovaná společná databáze Eurodac podpoří provádění nových politik v oblasti azylu, přesídlení, dočasné ochrany a navracení. Databáze rovněž pomůže členským státům odhalovat a řešit druhotné pohyby.

2. Realizace paktu

Tento nový právní rámec bude pouze tak účinný, jak účinné bude jeho provádění a prosazování. Patří sem provádění a uplatňování nových právních předpisů, nové nebo modernizované infrastruktury, nových systémů a posíleného finančního plánování. Komise podpoří přípravy členských států finančními prostředky, analýzou nedostatků, monitorováním a další podporou od agentur EU. Je důležité, aby dva roky, které zbývají do vstupu paktu v platnost, byly dobře využity.

Komise zahájila přípravy na provádění a uvedení paktu do praxe. Do června 2024 předloží Komise **společný prováděcí plán**, který stanoví další postup s plánem, časovým harmonogramem a milníky pro opatření na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni. Plán zjistí nedostatky a určí operativní kroky potřebné k zajištění toho, aby všechny členské státy měly právní a operativní schopnosti potřebné k úspěšnému zahájení uplatňování nových právních předpisů do roku 2026.

V souladu s logikou paktu má každý členský stát tuto činnost zařadit do strategického přístupu k řízení migrace a azylu na vnitrostátní úrovni. Všechny členské státy budou muset přijmout

opatření, aby byly na provádění paktu připraveny, avšak ne všechny se potýkají se stejnými problémy. Prováděcí plán Komise bude obsahovat analýzy nedostatků pro jednotlivé země, které mohou sloužit členským státům jako podklad pro vypracování jejich vlastních **vnitrostátních prováděcích plánů**. Členské státy budou muset rovněž vypracovat vnitrostátní strategie, které se následně stanou základem pětileté evropské strategie řízení azylu a migrace, kterou Komise vypracuje do osmnácti měsíců od vstupu nových pravidel v platnost.

Hlavní společnou prioritou pro nadcházející dva roky bude účinné provedení úspěšné transformace. Podpora EU bude zahrnovat **technickou, operativní a finanční podporu** poskytovanou Komisí a agenturami EU. Pokud jde o financování, je k dispozici značné finanční krytí doplněné o dostupné finanční prostředky vyplývající z nadcházejícího přezkumu stávajících programů Azylového, migračního a integračního fondu (AMIF) a Nástroje pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky v polovině období, jakož i o další dvě miliardy EUR z revize víceletého finančního rámce v polovině období, které jsou vyčleněny na podporu provádění paktu.

III. CÍLENÉ OPERATIVNÍ REAKCE

Současně s tím, jak se evropské instituce a členské státy snažily být tvůrci tohoto nového právního rámce, usilovně pracovaly na řešení řady nových i opakujících se problémů.

EU tak rozšířila svou škálu nástrojů, které mají odrazovat od nelegálních pohybů a převaděčství migrantů a předcházet jim, ale také reagovat na měnící se vzorce migrační aktivity, jakmile se objeví. Díky řadě zlepšení v posledních několika letech je EU lépe vybavena a připravena zvládat každodenní řízení migrace i čelit mimořádným a neočekávaným výzvám.

1. Přístup zaměřený na celou migrační trasu

Jednou z hlavních inovací v posledních letech bylo přesunutí pozornosti na přístup zaměřený na celou migrační trasu s cílem zabývat se smíšenými migračními toky uprchlíků a migrantů s přihlédnutím k celému spektru situací, v nichž se lidé mohou ocitnout, a řešit je společně se zeměmi původu a tranzitu.

Komise vypracovala čtyři **akční plány EU** zaměřené na západní Balkán, centrální Středomoří, Atlantik / západní Středomoří a východní Středomoří, které mají určit způsob společných operativních opatření na těchto trasách. Tyto akční plány obsahují řadu opatření, která jsou dnes buď již dokončena, nebo plně prováděna. Tento cílenější a koordinovanější přístup zvýšil schopnost Unie reagovat a rychlost této reakce tváří v tvář měnícím se výzvám, a to prostřednictvím široké škály krátkodobých a střednědobých opatření.

Akční plány EU respektují specifika jednotlivých tras a posilují podporu EU členským státům vystaveným migračnímu tlaku a partnerským zemím, a to i prostřednictvím činnosti agentur EU, pomocí opatření s cílem omezit nelegální a nebezpečnou migraci.

Jedinečnou přidanou hodnotou tohoto přístupu bylo zaměřit se na prioritní opatření a zajistit jejich důsledná návaznost, přičemž se využívá celá škála politických a operativních nástrojů, které má EU k dispozici.

Akční plány EU

Akční plán EU pro centrální Středomoří přijatý v listopadu 2022 navrhuje dvacet opatření, včetně posílení správy hranic a řízení migrace v klíčových severoafrických zemích, zejména v

Tunisku, Egyptě a Libyi, rozšíření působnosti agentur EU v regionu a uskutečňování iniciativy tým Evropa pro trasu přes centrální Středomoří. Tento plán byl rovněž v září 2023 doplněn o zvláštní desetibodový plán pro Lampedusu.

Akční plán EU pro západní Balkán přijatý v prosinci 2022 stanoví dvacet operativních opatření strukturovaných do pěti pilířů: 1) posílení správy hranic na trasách; 2) urychlení azylového řízení a podpora přijímací kapacity; 3) boj proti převaděčství migrantů; 4) posílení spolupráce při zpětném přebírání osob a jejich navracení; a také 5) dosažení provázání vízové politiky. Akční plán posílil spolupráci v oblasti migrace a správy hranic s partnery na západobalkánské trase.

Akční plán EU pro trasy přes západní Středomoří a Atlantik přijatý v červnu 2023 se zaměřuje na posílení operativních opatření v oblasti pátrání a záchrany, předcházení nelegálním vycestováním, ochrany hranic a řízení o navrácení, jakož i na migraci pracovních sil. Přístup tohoto plánu zaměřený na celou migrační trasu prohloubil spolupráci s Marokem, Mauretánií, Senegalem, Pobřežím slonoviny a Gambií. Soustředí se na posílení kapacit, zintenzivnění činností v oblasti boje proti převaděčství, správu hranic, ochranu a migraci pracovních sil a řešení problémů vyplývajících z bezpečnostních otázek v oblasti Sahelu.

Akční plán EU pro trasu přes východní Středomoří přijatý v říjnu 2023 se zaměřuje na předcházení nelegálním vycestováním, boj proti převaděčství migrantů a zajištění legálních migračních cest. Zahrnuje posílení spolupráce se zeměmi původu a tranzitu v Asii a Africe. Činnosti posilující účinnou správu hranic na této trase zahrnovaly podporu kapacit pro správu hranic na východních hranicích Turecka, jakož i na vnějších pozemních a námořních hranicích EU. Zásadní význam má i nadále úplné a účinné provádění prohlášení EU a Turecka a dohody mezi EU a Tureckem o zpětném přebírání osob.

2. Posílení správy vnějších hranic

EU důsledně pracuje na postupném zlepšení správy vnějších hranic EU. Technologický pokrok s sebou nese změnu způsobu, jakým členské státy EU sdílejí informace o správě hranic.

Aby Komise lépe porozuměla měnícím se migračním a bezpečnostním výzvám na hranicích, úzce spolupracuje s členskými státy a agenturami na rozvoji společné situační orientace v EU. Od roku 2021 poskytuje modernizovaný **Evropský systém ostrahy hranic (EUROSUR)** vnitrostátním orgánům aktuální a vyčerpávající přehled o situaci na vnějších hranicích EU. Umožňuje členským státům vyměňovat si informace mezi sebou, s agenturou Frontex a sousedními zeměmi.

V reakci na rostoucí počet nelegálních vstupů byla zintenzivněna činnost v rámci **plánu pro připravenost na migraci a pro migrační krize** s cílem zlepšit včasné odhalování a monitorování migračních trendů a zaměřit se na oblasti, které u členských států vzbuzující obavy, a to prostřednictvím podrobné analýzy a výměny informací, které pomohou předvídat nové tlaky na vnější hranici.

Vytváření komplexní a účinné situační orientace však nekončí na vnějších hranicích EU. Zásadní je úzká spolupráce a partnerství se sousedními a partnerskými zeměmi. Během tohoto funkčního období bylo dosaženo mnoha úspěchů, včetně sedmnácti aktivních pracovních ujednání agentury Frontex a pěti dohod o postavení jednotek. Systematicky jsou zahrnuty záruky základních práv. V současné době působí v rámci společné sítě EU více než 500 styčných úředníků ve třetích zemích. Jejich úkolem je shromažďovat a sdílet informace, které jsou nezbytné pro vytvoření společného situačního obrazu na evropské úrovni.

Nový zlatý standard správy hranic

EU pokračuje ve svém úsilí o zavedení technologicky nejvyspělejšího systému správy hranic na světě. Modernizovaný Vízový informační systém umožní více kontrol a odstraní nedostatky v bezpečnostních informacích díky lepší výměně informací mezi členskými státy. Od března 2023 poskytuje obnovený Schengenský informační systém vnitrostátním orgánům úplnější a spolehlivější informace o osobách s cílem posílit bezpečnost a správu hranic.

Letošní rok bude také milníkem pro spuštění rámce interoperability, který umožní propojení všech klíčových informačních systémů. Má zásadní význam pro odstranění veškerých stávajících nedostatků, které mohou být zneužity pachateli trestné činnosti, jež se vyhýbají odhalení pomocí falešných identit. První stavební prvek, Systém vstupu/výstupu pro registraci cestujících ze třetích zemí, bude spuštěn na podzim. Brzy po něm bude následovat cestovní povolení ETIAS pro cestující bez vízové povinnosti. Ve spojení s novou databází Eurodac budeme mít úplný přehled o tom, kdo vstupuje do EU. V případě zjištění bezpečnostní hrozby bude daná osoba zadržena nebo vrácena do země původu.

Zvýšená operativní kapacita na vnějších hranicích

V uplynulém desetiletí byly vnější hranice EU postupně posilovány vysíláním pracovníků agentur EU s cílem podpořit členské státy. Díky svému posílenému mandátu mohla agentura Frontex lépe podporovat členské státy při správě jejich vnějších hranic v souladu s evropskou integrovanou správou hranic.

V současné době je ve stálém útvaru nasazeno 2 650 příslušníků pohraniční a pobřežní stráže, kteří podporují členské státy při hraničních kontrolách, návratových operacích a ostraze hranic. Je nezbytné agenturu i nadále podporovat s cílem zajistit, aby mohla plně uplatňovat svůj mandát, včetně toho, že do roku 2027 bude mít ve stálém útvaru 10 000 příslušníků pohraniční a pobřežní stráže. K dosažení tohoto cíle je nyní nezbytné, aby agentura Frontex, členské státy a Komise provedly akční plán, který doprovázel hodnocení nařízení o Evropské pohraniční a pobřežní stráži. Na klíčových místech vstupu jsou nasazeni odborníci z agentur EU, jako jsou EUAA, Europol, Frontex a Eurojust, kteří pomáhají vnitrostátním orgánům při identifikaci osob vstupujících do Unie.

Nové **pilotní projekty na klíčových vnějších hranicích** (Bulharsko-Turecko, Rumunsko-Srbsko) posílily správu vnějších hranic, spolupráci se sousedními zeměmi a zajistily rychlé azylové řízení a řízení o navrácení. Uvedené již přináší hmatatelné výsledky – Bulharsko například zdvojnásobilo svou kapacitu pro přijetí příslušníků stálého útvaru agentury Frontex ze 124 na 264. Podobně se od března 2023 uskutečnilo více než 400 společných rumunsko-srbských hlídkových misí, které přispívají k úspěšné správě vnější hranice Rumunska se Srbskem. Oba projekty byly po uplynutí původního období provádění (březen až říjen 2023) prodlouženy. V návaznosti na to **Bulharsko a Rumunsko** začlení tuto činnost do dlouhodobé spolupráce s cílem posílit správu hranic a řízení migrace, přičemž za tímto účelem podepsaly **rámce spolupráce**. Tyto úspěšné zkušenosti by mohly sloužit jako základ pro širší rámce spolupráce, a to i na regionální úrovni.

Zlepšení spolupráce na námořních hranicích

Přinejmenším od poloviny 90. let dvacátého století každoročně přeplouvají Středozemní moře tisíce lidí s cílem pokusit se získat azyl nebo se dostat do Evropy, což má za následek, že se Středozemní moře v posledních letech stalo místem rostoucího počtu úmrtí migrantů. Správa tohoto 46 000 km dlouhého pobřeží vyžaduje intenzivnější spolupráci všech aktérů s cílem zajistit záchranu životů.

Členské státy EU provádějí rozsáhlé záchranné operace s cílem zabránit ztrátám na životech na moři, přičemž v průběhu let je podporuje řada námořních operací Evropské pohraniční a pobřežní stráže. Neustálé vyloďování zachráněných migrantů v některých pobřežních zemích EU, k němuž dochází v důsledku vnitrostátních i soukromých operací, má však významný dopad na jejich azylové a migrační systémy a systémy správy hranic.

Poskytnutí pomoci osobám, které se na moři ocitnou v nouzi, je povinností podle mezinárodního práva. Evropská komise nemá žádnou formální úlohu při koordinaci pátracích a záchranných operací ani při určování bezpečného místa pro vylodění osob, kterým je poskytována pomoc, neboť uvedené spadá do pravomoci členských států. Komise však nadále podporuje strukturovanější spolupráci v této oblasti, zejména prostřednictvím **evropské kontaktní skupiny pro pátrací a záchranné akce**, která byla zřízena v roce 2021 jako platforma pro strukturovaný dialog mezi členskými státy EU, zeměmi přidruženými k Schengenu a dalšími příslušnými zúčastněnými stranami o provádění právního rámce a měnící se praxi v oblasti pátrání a záchrany.

Členské státy EU nejsou jediné, které hraničí se Středozemním mořem, přičemž došlo ke zvýšení se úsilí o zapojení třetích zemí na severoafrické straně, aby převzaly část odpovědnosti za předcházení ztrátám na životech na moři. Finanční prostředky EU podpořily **poskytování odborných znalostí, vybavení a odborné přípravy**, jakož i budování kapacit klíčových orgánů, jako je mobilní centrum pro koordinaci záchranných akcí na moři v Libyi. Do Libye byla dodána pátrací a záchranná plavidla, zatímco Tunisku byly dodány motory a náhradní díly, které pomohly udržovat sedmnáct lodí používaných pobřežní stráží, a také poskytnuty radarové a komunikační systémy. Vybavení doplňuje odborná příprava: zahrnuje využití koncepce „humanitární správy hranic“ Mezinárodní organizace pro migraci s cílem podpořit přístup ke správě hranic v Egyptě založený na lidských právech a na odborné přípravě a monitorování v oblasti lidských práv pro libyjské ministerstvo vnitra a pohraniční stráž. Budoucí činnost zahrnuje akademii pro odbornou přípravu v Libyi a vypracování vzdělávacího programu pro tuniský personál. Všechny programy financované EU v oblasti migrace jsou pečlivě monitorovány, a to i prostřednictvím externího hodnocení, přičemž nezávislý monitorovací systém, který již byl zaveden pro Libyi, bude dále posílen i jinde v severní Africe s cílem dohlížet na provádění, včetně dodržování lidských práv.

Většina opatření EU zaměřených na řešení problematiky překračování moře spočívá v předcházení nelegálních vycestování – prostřednictvím spojení boje proti převaděčství migrantů, řešení základních příčin nelegální migrace v zemích původu a tranzitu, rozsáhlých informačních kampaní, které informují o smrtelných rizicích spojených s přeplouváním moře, a poskytováním důvěryhodných alternativ pro legální možnosti migrace. Zdokonalený systém navracení a větší spolupráce při zpětném přebírání osob se třetími zeměmi rovněž působí jako silný odstrašující prostředek, který odrazuje od nelegálního překračování moře.

Pakt poskytne další část řešení. Specifičnost příjezdů po pátracích a záchranných operacích je v nových právních předpisech dobře ošetřena. Nový rámec solidarity zejména zajistí, aby tlak spojený se vstupy souvisejícími s pátracími a záchrannými operacemi nebyl neúměrně přenášen pouze na středomořské státy. Řešení složité situace ve Středozemním moři nicméně vyžaduje trvalé úsilí všech aktérů, a to jak o omezení prostoru, v němž převaděči působí, tak o ukončení zbytečných ztrát na životech.

3. Zaměření na zločinecké sítě převádějící migranty

Více než 90 % nelegálních migrantů přichází do EU s pomocí převaděčů. Zločinecké organizace mají obrovské zisky z riskování životů během nebezpečných cest. Nelegální

migranti pak čelí vyhlídce na nejistou existenci a riziku dalšího vykořisťování. V projevu o stavu Unie v roce 2023 vyzvala předsedkyně von der Leyenová k posílení všech nástrojů, které má EU k dispozici pro účinný boj proti převaděčství migrantů.

V **balíčku proti převaděčství**[2] z listopadu 2023 Komise navrhla aktualizovat dvacet let starý právní rámec, definovat trestný čin převaděčství migrantů a zvýšit tresty. Její návrhy by rovněž posílily správu EU v oblasti převaděčství a posílily úlohu Europolu a spolupráci mezi agenturami v boji proti převaděčství migrantů. Posílené Evropské středisko pro boj proti převaděčství se stálými styčnými důstojníky, včetně těch z Eurojustu, by přineslo zásadní změnu ve schopnosti Europolu podporovat operace a vyšetřování členských států na místě.

Současně byla na základě výzvy k přijetí opatření zahájena **globální aliance pro boj proti převaděčství migrantů**. Klíčovou oblastí její práce je předcházení tomu, aby se lidé stávali obětí převaděčů, a to prostřednictvím posílené správy hranic, informačních kampaní a nového zaměření na digitální aspekty převaděčství; reakce na převaděčství koordinovaným vymáháním práva a zajištění zabavování zisků z trestné činnosti; a řešení základních příčin nelegální migrace, a to podporou přístupu ke kvalitnímu vzdělání, vytvářením udržitelných ekonomických příležitostí a důstojných pracovních míst, jakož i poskytováním více legálních alternativ, které by odrazovaly od nelegálních vycestování. V průběhu roku 2024 se uskuteční specializovaná setkání odborníků na uvedené otázky.

Tato činnost vychází z obnoveného **Akčního plánu proti převaděčství migrantů** (2021–2025), který otevřel nové možnosti spolupráce s partnerskými zeměmi v této oblasti prostřednictvím specializovaných a individuálně uzpůsobených operativních partnerství proti převaděčství. Doplňují již probíhající činnost **operativních pracovních skupin** Europolu, zejména na trase přes centrální Středomoří.

Specializovaná a individuálně uzpůsobená **operativní partnerství proti převaděčství** s partnerskými zeměmi, členskými státy a agenturami OSN se zabývají převaděčstvím na klíčových místech. První partnerství bylo zahájeno s Marokem v červenci 2022, čímž se otevírají dveře k hlubší spolupráci s agenturami Frontex a Europol, která by mohla zahrnovat dohodu o pracovním ujednání i vyslání styčného důstojníka. Operativní partnerství s Tuniskem dohodnuté v dubnu 2023 zahrnuje jednání o pracovním ujednání s Europolem a další spolupráci s agenturou CEPOL a bude doplněno programem v hodnotě 18 milionů EUR na boj proti převaděčství migrantů a obchodování s lidmi v Tunisku. V listopadu 2022 bylo zahájeno regionální operativní partnerství se zeměmi západního Balkánu, na které v červnu 2023 navázal regionální program boje proti převaděčství v hodnotě 36 milionů EUR. Zaměřuje se na podporu spolupráce v oblasti prosazování práva a justiční spolupráce v boji proti zločineckým sítím, přičemž využívá finanční prostředky EU a know-how agentur EU ke zvýšení kapacity správy hranic, což již vedlo k intenzivnějšímu vyšetřování, zatýkání a stíhání.

Kromě operativních partnerství pro boj proti převaděčství se Komise zabývá dvoustrannou a regionální operativní spoluprací proti převaděčství migrantů v Africe a v Asii. Tato spolupráce zahrnuje podporu prosazování práva a justiční spolupráci, budování kapacit v oblasti správy pozemních a námořních hranic, informační a osvětové kampaně. Na jaře 2023 byly zahájeny **informační kampaně** financované EU, jejichž cílem bylo upozornit migranty na nebezpečí přijetí pomoci od převaděčů, se zaměřením na země původu a tranzitu podél hlavních migračních tras, včetně Nigérie, Tuniska, Maroka, Senegalu, Gambie, Pákistánu a Iráku.

Převaděčství migrantů může často využívat zavedené mezinárodní cestovní trasy. V červnu 2023 přijala Komise soubor nástrojů, který se zabývá **využíváním komerčních dopravních prostředků** k usnadnění nelegální migrace do EU. Zahrnuje soubor operativních a

[2] Shrnuto v: EU posiluje boj proti převaděčství migrantů (europa.eu)

diplomatických opatření k řešení rostoucího zneužívání komerční dopravy zločineckými sítěmi zapojenými do převaděčství migrantů. Soubor nástrojů byl aktivován s cílem vytvořit rámec pro jednání s partnerskými zeměmi (Turecko, Pákistán), což přispělo ke snížení počtu nelegálních vstupů do EU, zejména na Kypru.

Převaděčství může být také usnadněno, pokud se lidé mohou nejprve dostat blíže k EU využitím legálních **bezvízových režimů** v zemích sousedících s EU. Tyto příležitosti pro převaděče může pomoci omezit sladění s bezvízovým režimem EU. Společná iniciativa Komise a členských států, která zdůraznila společný zájem na sladění vízové politiky s EU, přinesla v letech 2022 a 2023 významné výsledky na západním Balkáně. S cílem tuto zranitelnost ještě více zmírnit, navrhla Komise posílit možnosti opatření v této oblasti změnou mechanismu pozastavení vízové povinnosti tak, aby byl jako nový důvod pro pozastavení bezvízového styku uveden nedostatečný soulad s vízovou politikou.

V nadcházejících měsících a letech bude nezbytné **doplnit soubor legislativních nástrojů** pro boj proti převaděčství navržený Komisí za účelem řešení klíčových problémů. Patří sem i návrhy, které mají umožnit účinnější stíhání a postih převaděčů migrantů. Hlavním cílem bude rovněž kolektivní opatření navazující na výzvu k přijetí opatření pro globální alianci pro boj proti převaděčství migrantů. První tematická skupina odborníků zaměřená na digitální převaděčství je plánována na duben 2024 a zaměří se na spolupráci s poskytovateli online služeb a soukromými společnostmi s cílem řešit online rozměr převaděčství migrantů. V květnu se v Dánsku koná konference o vzájemných partnerstvích, což je důležitá příležitost k bilancování a přípravě dalších kroků. Základem pro opatření proti zločineckým skupinám odpovědným za převaděčstvím migrantů bude posílená praktická spolupráce mezi agenturami EU, donucovacími orgány členských států a externími partnery.

4. Větší asertivita při navracení

Účinnější navracení je důležitou součástí reakce EU na nelegální migraci, přičemž také snižuje motivaci těch, kteří uvažují o neoprávněném vstupu. Vytvoření účinného a společného systému EU pro navracení je ústředním pilířem paktu o migraci a azylu, který byl potvrzen i ve Strategii EU pro dobrovolný návrat a opětovné začlenění.

V první řadě to vyžaduje účinné systémy členských států pro provádění rozhodnutí o navrácení. EU v tomto procesu členské státy podporuje prostřednictvím finančních prostředků i operativní podpory ze strany příslušných agentur EU. Současný podíl rozhodnutí o navrácení, která jsou účinně prováděna, je však nadále nižší než jedna pětina.

Posílení návratových opatření a vzájemné uznávání rozhodnutí o navrácení

Aktuálně jsou v provozu specializované struktury, které členským státům poskytují cílenou podporu. Na zlepšení výkonnosti v této oblasti pracuje Koordinátor EU pro navracení v úzké spolupráci se sítí na vysoké úrovni pro navracení.

V této souvislosti poskytuje nedávno vytvořený **plán navracení** flexibilní rámec, který se v současnosti zaměřuje na pět klíčových opatření: společná opatření v oblasti určení totožnosti vedoucí k vydávání cestovních dokladů s podporou agentury Frontex v souvislosti se sedmi prioritními destinacemi (Irák, Bangladéš, Pákistán, Tunisko, Nigérie, Senegal a Gambie); asistovaný dobrovolný návrat, udržitelné opětovné začleňování a společné návratové operace s agenturou Frontex; vydávání rozhodnutí o navrácení současně se zamítavými rozhodnutími o azylu; vzájemné uznávání rozhodnutí o navrácení a následné vymáhání; a upřednostnění navracení nelegálních migrantů, kteří představují bezpečnostní hrozbu.

Úspěšné provádění tohoto plánu závisí na sdílení osvědčených postupů, přičemž za tímto účelem se připravují specializované semináře pořádané Kyprem, Nizozemskem a Belgií. Koordinační schůzky pod vedením agentury Frontex budou podkladem pro harmonogram na první polovinu roku 2024 pro každou prioritní třetí zemi s cílem pomoci členským státům zvládat jejich případy navracení.

Dalším nástrojem ke zlepšení účinnosti EU jako celku v oblasti navracení je **vzájemné uznávání rozhodnutí o navrácení**. Doporučení Komise z března 2023 vedla k většímu využívání **záznamů o navrácení v Schengenském informačním systému** členskými státy: členské státy zavedly během šesti měsíců více než 200 000 nových záznamů o navrácení. Nyní, když jsou orgány členských států schopny zjistit, zda osobě zadržené na jejich území již bylo vydáno rozhodnutí o navrácení v jiném členském státě, lze tyto informace využít k urychlení navrácení. S cílem tuto možnost maximálně využít probíhají kontakty mezi odborníky[3].

Jednou z nevyužitých příležitostí je **reforma směrnice o navracení**, která byla poprvé navržena v roce 2018 a která dosud nebyla v rámci paktu schválena. Tato reforma by vedla k zásadnímu zlepšení řízení návratové politiky. Pomohla by předcházet útěkům a neoprávněným přesunům a omezovat je, přičemž by byla stanovena společná kritéria pro posouzení každého případu a možnost využít zajištění z důvodu obav týkajících se veřejného pořádku a bezpečnosti.

Podpora navracení a opětovného začleňování

Financování EU a podpora agentury Frontex pomáhají členským státům s **navracením a opětovným začleňováním**, mimo jiné podporou dobrovolného návratu a udržením zapojení potenciálních navracených osob do procesu navracení. Zahrnuje to praktickou pomoc, jako je rezervace letenek, placení doprovodu nuceně navracených osob a spolupráce s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM) na opětovném začlenění.

Návraty z EU jsou podporovány jak dvoustrannými programy členských států, tak **společnými službami pro opětovné začlenění agentury Frontex**, které nabízejí podporu při opětovném začlenění navracených osob ve více než 35 třetích zemích (v blízké budoucnosti dojde k rozšíření na přibližně 50 zemí). Od spuštění služby v dubnu 2022 bylo podpořeno více než 5 500 příjemců této služby, přičemž v roce 2023 dojde k dalšímu nárůstu. Službu využívá 24 členských států a zemí přidružených k Schengenu, přičemž zahrnuje všechny třetí země v její působnosti. Partnerské země uvítaly pravidelné poskytování podpory při opětovném začleňování, zejména v případech nuceného navracení, což přispělo k usnadnění provádění a přijímání návratových operací. Příkladem je podpora ve výši 13 milionů EUR na udržitelné opětovném začleňování navracených osob z EU v Maroku, Egyptě a Tunisku, a to jak přímá podpora samotným navraceným osobám, tak strukturální podpora odpovědným vnitrostátním orgánům

Dalším klíčovým cílem je podpora **asistovaných dobrovolných návratů** z partnerských zemí a **udržitelného opětovného začlenění** v zemích původu. Od roku 2021 vyčlenila EU téměř 400 milionů EUR na podporu dobrovolného návratu a opětovného začlenění navracených osob z tranzitních zemí v subsaharské Africe. V období od srpna 2022 do ledna 2024 podpořila EU v rámci tohoto programu dobrovolný návrat a zásadní opatření v oblasti začlenění u více než 17 000 migrantů. V rámci programu dobrovolných návratů ze severní Afriky v hodnotě 68 milionů EUR se počet migrantů navracených ročně v letech 2020 až 2023 téměř ztrojnásobil

[3] Dne 7. března 2024 se uskutečnilo setkání odborníků na navracení a Schengenský informační systém s cílem zlepšit praktickou spolupráci a plně využít potenciál záznamů o navracení v Schengenském informačním systému k podpoře účinnějšího procesu navracení.

(v roce 2023 dosáhl více než 13 000 osob), přičemž před návratem byla poskytnuta významná podpora na ochranu.

Zvýšení počtu návratů je jedním z hlavních pilířů akčního plánu EU pro západní Balkán. Nový **regionální program pro návraty** v hodnotě 13 milionů EUR bude dále podporovat partnery ze západního Balkánu při zavádění účinných systémů řízení návratů založených na právech, včetně dobrovolných i nedobrovolných návratů. Pilotní projekt, který organizace IOM prováděla společně s orgány Bosny a Hercegoviny, rovněž podpořil nedobrovolné návraty nelegálních migrantů, především do Bangladéše a Turecka.

5. Reakce na naléhavé potřeby a krize

EU se snažila reagovat na řadu nepředvídaných tlaků a krizí, které se objevily v průběhu posledních čtyř let. Komise přitom opakovaně ukázala, jak může podpora EU přinést úlevu členským státům, které jsou vystaveny mimořádnému migračnímu tlaku na vnější hranici nebo čelí mimořádnému nárůstu počtu nelegálních vstupů. Spojením podpory od agentur – Agentury EU pro otázky azylu, Europolu a Frontexu –, financování a operativní podpory může EU rychle zacílit pomoc na konkrétní potřeby.

Cílená podpora členským státům vystaveným tlaku

Na **Kypru** je podpora založena na memorandu o porozumění, které bylo s Kyprem dohodnuto v únoru 2022. Týká se všech aspektů řízení migrace, včetně značných finančních prostředků na posílení přijímacích kapacit. Posílilo schopnosti Kypru v oblasti správy hranic a pomohlo mu plně využít možností dobrovolného mechanismu solidarity, jakož i jeho návratové kapacity.

V **Řecku** Evropská komise podporuje posílení vnitrostátního systému řízení migrace se zaměřením na zlepšení přijímacích zařízení a zefektivnění azylových řízení a řízení o navrácení. V těchto oblastech pomohla vnitrostátním orgánům významná finanční, operativní a technická podpora, která podstatně zlepšila celkovou přijímací kapacitu a podmínky, zefektivnila azylové řízení a zvýšila počet relokací i návratů.

Když v září 2023 dorazilo na **Lampedusu** během 72 hodin téměř 10 000 tisíc migrantů, EU poskytla okamžitou podporu. Desetibodový plán předložený předsedkyní von der Leyenovou byl účinně realizován. Kromě finanční podpory byly nasazeny agentury, aby pomáhaly s registrací vstupů a předáváním příslušným orgánům, jakož i dodatečný personál a prostředky dohledu. Ke zmírnění tlaku přispěly i letecké transporty z ostrova, financované z mimořádné pomoci EU. Tato činnost na místě byla doplněna obnoveným úsilím o boj proti sítím převaděčů migrantů, přičemž diplomatické úsilí zaměřené na Tunisko a země původu mělo rychlý vliv na snížení počtu nelegálních vstupů.

EU rovněž podporuje **Španělsko**, a to jak finanční, tak operativní podporou za účelem zlepšení správy hranic a posílení přijímacích zařízení a postupů na Kanárských ostrovech i na pevnině. Tato podpora zahrnuje zvláštní společné operace agentury Frontex na podporu schopnosti Španělska bezpečně a účinně spravovat své vnější hranice, a to na námořních i vzdušných hranicích.

Boj proti účelovému využívání migrantů

Ačkoli subjekty spravující vnější hranice musí být vždy připraveny a vybaveny na to, aby zvládly měnící se vzorce pohybu, protože trasy a postupy převaděčů migrantů se mění, EU čelí v posledních letech novým výzvám v souvislosti s rostoucím počtem případů, kdy jsou migranti zneužíváni k politickým účelům.

EU rychle podnikla kroky, aby ochránila dotčené osoby i vnější hranice Unie. Když **běloruský režim** v druhé polovině roku 2021 přistoupil k účelovému využívání lidí, EU úzce spolupracovala s litevskými, polskými a lotyšskými orgány a nabídla posílenou ochranu hranic a financování na podporu azylových a přijímacích kapacit. Intenzivní diplomatická komunikace pomohla zabránit dalšímu vykořisťování osob a usnadnila jejich důstojný návrat.

Aby se předešlo nutnosti uchýlit se k opatřením *ad hoc* v budoucích situacích účelového využívání migrantů, poskytuje pakt definici a stabilní rámec na základě pravidel EU pro azyl a navracení s cílem vyjasnit, jak by členské státy mohly tyto situace řešit při plném dodržování práva EU, základních práv a mezinárodních závazků.

Podpora osob prchajících před ruskou invazí na Ukrajinu

Jedním z nejvýznamnějších kroků v oblasti azylové a migrační politiky EU za poslední čtyři roky byla aktivace **směrnice o dočasné ochraně** v březnu 2022 na návrh Komise, kterou dosud využily více než čtyři miliony lidí prchajících před útočnou válkou Ruska proti Ukrajině. Navzdory nebývale vysokému počtu vstupů v krátkém časovém horizontu pomohla EU zajistit, aby jak osoby prchající do EU, tak členské státy, které je přijímaly, byly dostatečně podporovány. V rámci dočasné ochrany bylo osobám prchajícím před válkou poskytnuto bydlení, přístup na trh práce, lékařská péče a vzdělávání pro děti, čímž se rovněž zabránilo neudržitelnému tlaku na azylové systémy členských států.

Při společné realizaci hrají klíčovou úlohu koordinační nástroje pro propojení úsilí jednotlivých států. S cílem podpořit členské státy při provádění směrnice o dočasné ochraně zřídila Komise **Platformu solidarity „Ukrajina“**[4] s cílem spojit v této souvislosti všechny klíčové aktéry. Platforma solidarity monitorovala vznikající potřeby vysídlených osob z Ukrajiny v EU a podporovala koordinaci operativní reakce. Kromě toho Komise zřídila platformu pro registraci dočasné ochrany, která členským státům umožňuje vyměňovat si v reálném čase informace o osobách požívajících dočasné ochrany a odpovídající ochrany podle vnitrostátního práva.

Klíčem k podpoře úsilí členských států a občanské společnosti, jakož i mnoha komunit a jednotlivých Evropanů, kteří podporují ty, kteří to potřebují, bylo rychle obnovené financování ze strany EU. Komise v březnu 2022 navrhla Akci v rámci politiky soudržnosti na podporu uprchlíků v Evropě (CARE), která byla později posílena akcí CARE (+) podporující ubytování, zdravotní péči, přístup k zaměstnání, zdravotní, sociální a psychologickou podporu. Je doplněním k zavedené podpoře integrace pomocí finančních prostředků EU. Agentury EU také poskytly přímou podporu na místě členským státům sousedícím s Ukrajinou a Moldavsku. Rozhodnutí dále prodloužit uplatňování režimu dočasné ochrany do března 2025 je důkazem neochvějného závazku EU podporovat Ukrajinu.

Omezení druhotných pohybů a projev solidarity

V posledních čtyřech letech bylo vynaloženo značné úsilí na poskytnutí podpory členským státům, které jsou vystaveny tlaku, ať už z důvodu vstupů na vnějších hranicích, nebo z důvodu neoprávněného pohybu v rámci EU. Sloužilo k řešení nedostatků stávajícího dublinského systému do doby, než bude proveden pakt.

Na podporu členských států, které jsou pod tlakem, zejména v souvislosti se vstupy po moři, byl zřízen **dobrovolný mechanismus solidarity**. Tento mechanismus koordinuje Komise s podporou Agentury Evropské unie pro otázky azylu, která posuzuje potřeby členských států

[4] Platforma sdružuje členské státy, země přidružené k Schengenu, Evropskou službu pro vnější činnost, Agenturu EU pro otázky azylu, Frontex a Europol, Mezinárodní organizaci pro migraci a agenturu OSN pro uprchlíky UNHCR, jakož i Ukrajinu, Moldavsko a mezinárodní partnery, zejména Spojené státy, Kanadu a Spojené království.

prvního vstupu a sleduje dodržování závazků přijatých v oblasti relokace i finanční solidarity. Kromě dosavadního provedení více než 4 000 relokací poskytl tento dočasný mechanismus cenné zkušenosti, které budou využity při zavádění stálého, strukturovaného a předvídatelného mechanismu solidarity, jenž má být zaveden v rámci paktu, a v němž je relokace jednou z možných forem podpory členských států, které jsou vystaveny tlaku.

S cílem pomoci řešit druhotný pohyb předložila Komise osvědčené postupy provádění **dublinského plánu** s cílem zlepšit komunikaci mezi členskými státy, zvýšit dodržování právních předpisů EU a omezit skrývání se. Celkovým cílem je zlepšit úroveň přemísťování podle dublinského nařízení, a tím omezit nepovolený pohyb mezi členskými státy. Dosažení cílů dublinského plánu vyžaduje, aby členské státy přednostně pokračovaly v jeho provádění a aby jednotkám dublinského systému přidělily nezbytné lidské a finanční zdroje. Provádění opatření stanovených v plánu má i nadále klíčový význam nejen pro řešení současných problémů, ale také pro zajištění účinného provádění paktu. Komise bude i nadále podporovat členské státy při dosahování všech cílů vymezených v dublinském plánu.

IV. VNĚJŠÍ ROZMĚR: SPOLUPRÁCE S PARTNERSKÝMI ZEMĚMI

Evropa je kontinent, jehož historii utvářelo mnoho národů. Migrace není novým jevem a netýká se pouze Evropy. Migrační cesty mají vždy začátek a konec, přičemž mnoha stejným výzvám jako my čelí země na celém světě. Každá evropská migrační politika musí být plně začleněna do naší zahraniční politiky. Dobré fungování migračních politik je v zájmu partnerských zemí, EU, jakož i samotných uprchlíků a migrantů.

1. Nové paradigma založené na komplexním partnerství

Po nástupu do funkce se Komise Ursuly von der Leyenové zavázala, že přehodnotí své priority, nejprve z hlediska toho, jaké místo zaujímá migrace v jejích vnějších vztazích a dalších politikách, a poté z hlediska toho, co dané priority znamenají pro naše celkové vztahy s konkrétními partnery.

Migrace je nedílnou součástí prohlubujících se vztahů, které EU udržuje s partnery po celém světě, jakožto klíčová priorita EU i významná politická otázka pro partnery. V současné době existuje zřejmá snaha o navázání hlubších partnerství s klíčovými třetími zeměmi, které spolupráci v oblasti migrace zařadí k dalším důležitým zájmům.

Komplexní partnerství zahrnující migraci se osvědčila při dosahování vzájemně prospěšných výsledků. Tento přístup bude rovněž třeba rozšířit a doplnit o další partnery. EU bude také muset dokončit přechod k pragmatičtějšímu a asertivnějšímu způsobu, jak zajistit, aby se naše vlastní zájmy odrážely v partnerstvích, která udržujeme, aniž by se vzdala využívání pákového efektu, a to jak pozitivního, tak negativního.

Migrace v rámci širších vztahů se severoafrickými a dalšími partnery

V minulém roce bylo vyvinuto velké úsilí o řešení migračních problémů ve Středomoří a Atlantiku v rámci celkového prohloubení vztahů se severní Afrikou a dalšími partnery. Komise vedla mise Týmu Evropa s vedoucími představiteli členských států do Tuniska v červenci 2023, Mauritánie v únoru 2024 a Egypta v březnu 2024 s cílem zdůraznit závazek EU rozvíjet komplexní a vzájemně prospěšná partnerství, v nichž je migrace klíčovým prvkem, a to spolu s otázkami, jako je regionální stabilita a obrovský potenciál hospodářského rozvoje v oblastech, jako je energie z obnovitelných zdrojů.

Jednalo se o klíčová témata memoranda o porozumění s **Tuniskem** z července 2023, která se týkala makroekonomické stability, hospodářství a obchodu, zelené energie a mezilidských kontaktů. Vedle dalších priorit byla přijata část týkající se migrace, přičemž od podzimu 2023 došlo k výraznému snížení počtu vycestování z Tuniska. Nové komplexní partnerství s **Egyptem** se zaměří na hospodářskou stabilitu, investice, obchod, migraci a mobilitu, bezpečnost a rozvoj lidského kapitálu.

S **Mauritánií** navrhla EU prohloubit spolupráci v mnoha oblastech se zaměřením na ekologickou transformaci. Zvláštní společné prohlášení o partnerství v oblasti migrace podepsané v březnu 2024 bude doprovázeno pomocí a spoluprací, včetně lepších socioekonomických příležitostí pro mladé lidi v Mauritánii, podpory přijímání uprchlíků a přijímajících hostitelských komunit, správy hranic a boje proti převaděčství migrantů.

Řešení základních příčin

EU a její členské státy jsou i nadále jako celek největším poskytovatelem oficiální rozvojové pomoci na světě. Investiční strategie EU na podporu investic do udržitelné infrastruktury **Global Gateway** uvolní do roku 2027 až 300 miliard EUR na posílení konektivity a podporu ekologické a digitální transformace. Více než polovina celkové částky bude investována v Africe, zatímco 77 miliard eur bude věnováno na hospodářské a investiční plány pro Východní partnerství, jižní sousedství a západní Balkán.

Kromě celkového dopadu tohoto obrovského závazku na hospodářský rozvoj se činnost EU konkrétněji zaměřuje na podporu partnerů při předcházení nelegální migraci prostřednictvím řešení jejích **základních příčin**. Udržitelné ekonomické příležitosti, odborné vzdělávání a příprava, zejména pro mladé lidi, sociální služby, podpora malých a středních podniků a lepší přístup k financím mohou významně přispět ke snížení tlaku na nelegální migraci. Ke snížení tohoto tlaku mohou přispět i investice diaspory v zemích původu, zatímco remitence lze využít pro rozvoj. EU spolupracuje s partnery na řešení různých příčin migrace a nuceného vysídlení, včetně chudoby a špatné správy věcí veřejných, katastrof, nepříznivých dopadů změny klimatu a zhoršování životního prostředí, konfliktů a nestability v zemích původu i tranzitu.

Spolupráce na místě

EU investuje do široké škály dialogů s partnery s cílem **pomoci třetím zemím zdokonalit a/nebo rozvíjet jejich vlastní migrační a azylové politiky a systémy**, zlepšit jejich kapacity pro správu hranic a řízení migrace a pro poskytování mezinárodní ochrany a řešit konkrétní potřeby, například účinné opětovné začlenění po návratu.

Tento komplexní přístup ke spolupráci s prioritními partnerskými zeměmi v oblasti migrace odrážejí **dialogy o migraci**. Například dialog o migraci mezi EU a Egyptem se týká správy hranic, návratů a opětovného začlenění, ochrany a migrace pracovních sil, přičemž důležitou prioritou je podpora súdánských uprchlíků. Druhý dialog na vysoké úrovni o migraci s Tureckem v listopadu 2023 potvrdil ochotu obou stran posílit dvoustrannou spolupráci. Provádění prohlášení EU a Turecka a dohody o zpětném přebírání osob mezi EU a Tureckem je pro spolupráci i nadále zásadní: kromě přijímání uprchlíků ze Sýrie patří mezi klíčové pracovní oblasti také pomoc při předcházení nelegálním vstupům do země a vycestováním ze země a boj proti převaděčským sítím. V Asii zahájila Komise v březnu 2023 dva komplexní dialogy o migraci a mobilitě s Bangladéšem a Pákistánem. Průběžná spolupráce s dalšími partnery, jako je Nigérie, Irák, Tunisko, Maroko a Mauritánie, umožňuje prosazovat zájmy každého partnera v celé škále otázek.

Budování kapacit na západním Balkáně zahrnuje také legislativní přípravu kandidátských zemí na jejich budoucí odpovědnost v oblasti migrace a azylu jako členských států. Dalšími

klíčovými tématy jsou přijímací kapacity a operativní podpora ze strany agentur EU a financování s clíme pomoci partnerům ze západního Balkánu zlepšit jejich systémy řízení migrace a správy hranic. Nasazení příslušníků pohraniční stráže z agentury Frontex a společných hlídek na podporu správy hranic bylo rozšířeno uzavřením nových dohod o postavení jednotek (viz níže).

Tato spolupráce je umožněna díky významnému příspěvku z **finančních prostředků EU**. V rámci programu NDICI-Global Europe (Nástroj pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci – Globální Evropa) je 10 % prostředků vyčleněno na opatření související s migrací a nuceným vysídlením, přičemž v současné době se realizuje více než 190 projektů v hodnotě přibližně **5,3 miliardy EUR**. To znamená, že například na opatření v severní Africe bylo v letech 2021–23 vyčleněno 691 milionů EUR, přičemž téměř dvě třetiny z této částky byly věnovány na posílení správy a řízení migrace a azylu. Komplexní řešení migrace a vnějších problémů v jižním sousedství bude dále posíleno nedávným rozhodnutím Evropské rady o dalším posílení financování migrace[5].

Financování z EU je rovněž doplněno a posíleno podporou poskytovanou členskými státy EU a dalšími partnery v rámci **Iniciativ Týmu Evropa**. Zaměřují se na práci na zásadních prioritách v oblasti migrace v dané zemi nebo regionu, kde může mít koordinované a soudržné úsilí transformační dopad. V prosinci 2022 byly na politické úrovni zahájeny Iniciativy Týmu Evropa na trase přes centrální Středomoří a na trasách přes Atlantik a západní Středomoří, jejichž cílem je podpořit činnosti na klíčových trasách do EU, jakož i určit nedostatky a překrývání opatření, posílit místní koordinaci a upřednostnit společná opatření, zatímco další Iniciativa Týmu Evropa se zabývá afghánskou regionální situací v oblasti vysídlování.

Podpora ochrany po celém světě

Každý rok jsou miliony lidí nuceny opustit své domovy kvůli konfliktům, násilí, porušování lidských práv, pronásledování, katastrofám a dopadům změny klimatu. Počet nuceně vysídlených osob dosáhl v roce 2023 nebývalé výše a v současné době činí na celém světě 110 milionů vysídlených osob. Drtivá většina z nich se nachází v rozvojových zemích a EU svůj závazek pomoci dodrží.

EU a její členské státy jsou společně největším světovým dárcem na **podporu uprchlíků** a jejich příspěvek k celosvětovému financování činí 42 %[6]. Jen v roce 2022 poskytla EU 2,4 miliardy EUR na humanitární, rozvojovou a mírovou podporu uprchlíků a jejich hostitelů. V posledních několika letech bylo přibližně 80 % humanitárního rozpočtu EU každoročně přiděleno na projekty zaměřené na potřeby nuceně vysídlených osob a jejich hostitelských komunit po celém světě.

Patří sem i významná podpora, kterou EU od roku 2011 poskytla ve výši 10 miliard EUR Turecku, jež poskytuje útočiště více než čtyřem milionům uprchlíků a čelilo obrovské výzvě v souvislosti se syrskou krizí. Při řešení dopadů syrské krize EU rovněž podpořila Jordánsko, Libanon a Irák, přičemž hrála významnou roli při mobilizaci pomoci od jiných dárců.

V letech 2021–2023 bylo na opatření v oblasti ochrany v Libyi, Tunisku, Maroku a Egyptě vyčleněno téměř 150 milionů EUR, například na zajištění větší dostupnosti a péče na místní úrovni pro migranty v situacích vysoké zranitelnosti, usnadnění přístupu k základním službám, zlepšení živobytí a v případě Libye umožnění přesunu registrovaných uprchlíků a žadatelů o azyl ze zajišťovacích zařízení do městského prostředí.

---

[5] Zvláštní zasedání Evropské rady dne 1. února 2024.

[6] Průzkum OECD-DAC 2022.

EU rovněž od roku 2019 přispěla značnými finančními prostředky na humanitární pomoc v Afghánistánu, Íránu a Pákistánu v celkové výši více než 665 milionů EUR a vyčlenila také více než 400 milionů EUR na pomoc při řešení vysídlení Rohingyů, především v Bangladéši. Humanitární a rozvojová spolupráce je poskytována rovněž dalším hostitelským zemím v Asii, Africe a Latinské Americe, které se potýkají se značným vysídlováním, například Kolumbii, Ugandě, Čadu a Mosambiku.

Mnohostranné zapojení

Spolupráce EU **s agenturami OSN** je pro obě strany i nadále velmi cenná. Mnohostranné a úzké partnerství s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM) a Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) se týká všech aspektů migrace a nuceného vysídlování a dále se prohloubilo v reakci na krizi vysídlování vyvolanou ruskou invazí na Ukrajinu. EU a její členské státy jsou společně největšími dárci organizace IOM a druhými největšími dárci úřadu UNHCR. Spolupráce byla rozšířena také v oblasti situační orientace a připravenosti, přičemž UNHCR a IOM se nyní účastní Sítě EU pro připravenost na migraci a pro řešení migračních krizí. V souvislosti s krizí vysídlování na Ukrajině se také posílila spolupráce EU s UNICEF v oblasti pomoci dětem[7]. Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) je blízkým partnerem EU v návaznosti na výzvu k přijetí opatření v rámci globální aliance proti převaděčství migrantů.

EU podporuje řadu **regionálních procesů** na podporu přístupu zaměřeného na celou migrační trasu: evropsko-africký dialog o migraci a rozvoji (rabatský proces), Iniciativa EU a zemí Afrického rohu pro migrační trasy (chartúmský proces), Partnerství Hedvábné stezky pro migraci (budapešťský proces) a pražský proces (západní Balkán, východní sousedství a střední Asie). EU také od roku 2018 podporuje niameyský proces v západní a severní Africe, jehož cílem je předcházet převaděčství migrantů a obchodování s lidmi a bojovat proti nim.

Nová Samojská dohoda, kterou EU a její členské státy podepsaly v listopadu 2023 s členy **Organizace afrických, karibských a tichomořských států** a která poskytuje právní rámec pro vztahy v příštích dvaceti letech, obsahuje rozšířenou část týkající se migrace a mobility.

Práce společné **třístranné pracovní skupiny AU–EU–OSN**, jejímž cílem je nalézt řešení migračních problémů, kterým čelí Libye, pokračuje na místě. Mezi dohodnuté priority[8] patří úsilí o ukončení svévolného zadržování migrantů v Libyi a rozvoj alternativ k zadržování, boj proti převaděčství i obchodování s lidmi.

EU spolu s mezinárodními partnery podporuje Římský akční plán pro rozvoj a migraci ve Středomoří, na Blízkém východě a v Africe, který byl zahájen v červenci 2023, a pokračující římský proces, který usiluje o komplexní přístup k řešení nelegální migrace, od hospodářských investic po legální způsoby migrace, a od ochrany po opatření proti převaděčství.

2. Podpora legálních způsobů migrace jako alternativy k nelegální migraci

Spolupráce v oblasti legální migrace je jedním z prvků individuálně uzpůsobených a vzájemně prospěšných partnerství, která mohou pomoci řešit společné problémy a přispět k účinnému plnění povinností zpětného přebírání osob.

Talentová partnerství

[7] Další agentury OSN, jako je Mezinárodní organizace práce (ILO), Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (UNIDO) a Úřad OSN pro servisní zabezpečení projektů (UNOPS), provádějí programy financované EU na místě.

[8] EU, AU a OSN prosazují urychlená opatření k řešení naléhavých potřeb migrantů a uprchlíků v Libyi – Evropská komise (europa.eu)

Talentová partnerství oznámená v paktu posilují **legální způsoby migrace do EU** a zároveň strategicky zapojují partnerské země do řízení migrace, zejména tím, že pomáhají snižovat nelegální migraci a motivují partnery ke spolupráci v oblasti navracení a zpětného přebírání osob. K těmto partnerstvím přispívají programy Komise, které umožňují státním příslušníkům partnerských zemí studium, odbornou přípravu nebo práci v EU, a dále financování a pomoc při budování kapacit v oblastech, jako je průzkum trhu práce a rozvoj dovedností, posílení správy v oblasti migrace pracovních sil, odborného vzdělávání a přípravy. Každý z nich je individuálně uzpůsoben prioritám stanoveným EU, členskými státy a partnerskou zemí. Pro plné využití potenciálu tohoto nástroje bude zásadní zapojení členských států na úrovni EU s cílem maximalizovat pákový efekt, který může mít spolupráce v oblasti migrace pracovních sil na zpětné přebírání osob.

Komise dosud upřednostňovala zahájení Talentových partnerství s Marokem, Tuniskem, Egyptem, Pákistánem a Bangladéšem. Plánují se rovněž Talentová partnerství s Nigérií a Senegalem, a to v závislosti na lepší spolupráci v celé škále otázek migrace. V návaznosti na první jednání u kulatého stolu o Talentovém partnerství s každou partnerskou zemí v roce 2023 se v první polovině roku 2024 uskuteční nová série výměn názorů u kulatého stolu.

Lákání talentů

Hospodářský růst EU brzdí závažný nedostatek pracovních sil, který postihuje řadu odvětví ve všech členských státech. Přestože prvořadá jsou opatření k maximalizaci potenciálu domácí pracovní síly v EU, migrace pracovních sil je nezbytnou součástí řešení. Má-li EU zůstat konkurenceschopná, musí přilákat kvalifikované a talentované pracovníky, a to na základě již přijatých opatření, včetně revidované směrnice o modré kartě EU a směrnice o jednotném povolení. Bude třeba dále pracovat na dokončení reformy směrnice o dlouhodobě pobývajících rezidentech s cílem zjednodušit postupy pro získání právního postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta. V listopadu 2023 Komise navrhla zřídit **Rezervoár talentů EU**, první celounijní platformu, která má usnadnit mezinárodní nábor pracovníků v odvětvích, která se potýkají s nedostatkem pracovních sil. Rozvoj této oblasti bude klíčovou oblastí práce v nadcházejících letech spolu s integračními opatřeními, která zajistí, aby migranti mohli plně využít svůj potenciál na trhu práce.

Příspěvek k celosvětovému úsilí v oblasti přesídlování

Programy EU pro přesídlování umožnily nejzranitelnějším uprchlíkům dostat se do Evropy, aniž se museli uchylovat k využívání zločineckých převaděčských sítí nebo ohrožovat své životy na nebezpečných trasách. EU je i nadále odhodlána zajistit bezpečné a legální způsoby migrace pro ty, kdo potřebují ochranu. Díky novému evropskému rámci pro přesídlování v rámci paktu bude mít EU stálý systém, který upevní její dosavadní výsledky při přispívání k celosvětovému úsilí v oblasti přesídlování. Pro období 2024–25 se členské státy zavázaly přijmout více než 60 000 osob v rámci programu Unie pro přesídlování a humanitární přijímání. Za poslední tři roky dosáhly finanční prostředky EU na podporu členských států více než 318 milionů EUR. EU rovněž nadále podporuje humanitární evakuaci lidí z Libye do zařízení mechanismu nouzového tranzitu v Nigeru a Rwandě za účelem jejich následného přesídlení s cílem pomoci těm nejzranitelnějším dostat se ze zoufalé situace.

3. Využití kolektivního pákového efektu pro zpětné přebírání osob

Aby navracení a zpětné přebírání osob účinně fungovalo, musí země původu spolupracovat při zjišťování totožnosti svých státních příslušníků, vydávat cestovní doklady a souhlasit s návratovými operacemi. Jedná se o povinnost vyplývající z mezinárodního práva, jakož i z řady mnohostranných nástrojů a dvoustranných dohod a ujednání o zpětném přebírání osob. V

praxi je však spolupráce často nedostatečná a je třeba ji strategicky podpořit angažováním se na všech úrovních, a to prostřednictvím přístupu tým Evropa a strategického využívání všech příslušných politik a nástrojů.

Komise a ESVČ posílily využití diplomacie a společnou váhu EU, aby posílily politiky EU na podporu opatření v oblasti navracení a zpětného přebírání osob. **Vízová politika** poskytla nové nástroje na podporu spolupráce v této oblasti.

Podle **článku 25a vízového kodexu** Komise pravidelně vyhodnocuje spolupráci třetích zemí v oblasti zpětného přebírání osob a podává zprávy Radě. V případě nedostatečné spolupráce při zpětném přebírání osob a s přihlédnutím k celkovým vztahům Unie s dotčenou třetí zemí má Komise možnost navrhnout omezující vízová opatření. Tento proces přispěl ke zjištění a řešení problémů a vedl k posílení dialogu o zpětném přebírání osob s několika partnery, přičemž se zlepšil dialog a spolupráce s partnery včetně Iráku, Bangladéše a Gambie. Čtvrtá zpráva byla předložena v červenci 2023, přičemž byl přijat nový návrh na zavedení omezujících vízových opatření pro Etiopii a návrh na částečné zrušení omezujících opatření pro Gambii.

Mechanismus podle článku 25a se vztahuje pouze na země s vízovou povinností. Pro 64 zemí, s nimiž má EU zavedený bezvízový styk, je **mechanismus pro pozastavení zrušení vízové povinnosti** zárukou proti zneužívání bezvízového styku, které může vést k nelegální migraci. Ačkoli tento mechanismus může působit jako silný odrazující prostředek, byl aktivován pouze jednou. Dokončení reformy tohoto mechanismu bude mít zásadní význam pro usnadnění jeho využívání, jakož i pro řešení většího okruhu případů zneužívání bezvízového styku, jako je zvýšený počet nelegálních vstupů v důsledku nesouladu s vízovou politikou EU, režimy občanství pro investory v bezvízových zemích nebo hybridní hrozby, například státem podporované účelové využívání migrantů. Reforma rovněž obsahuje přísnější pravidla pro případy zneužití v souvislosti s neopodstatněnými žádostmi o azyl (v roce 2023 pocházelo 23 % všech žádostí o azyl v EU ze zemí bez vízové povinnosti).

Dalším potenciálním nástrojem pro zajištění spolupráce v oblasti navracení a zpětného přebírání osob by mohl být revidovaný **všeobecný systém preferencí** (nařízení o všeobecném systému preferencí). Komise v tomto nařízení navrhla nové ustanovení, které by zavedlo nové kritérium pro odnětí preferenčního sazebního zacházení jednostranně uděleného ze strany EU, a to závažné nedostatky při provádění povinnosti zpětného přebírání vlastních státních příslušníků. Zvýšila by se tím motivace třetích zemí k dodržování jejich mezinárodních závazků a podpořilo se lepší řízení migrace. V současné době se projednává nové nařízení.

Změna paradigmatu, kterou EU přinesla do svých vztahů se třetími zeměmi, již přináší výrazné výsledky a bude dominantním tématem činnosti EU i v nadcházejících letech. Pozitivní pobídky – včetně pobídek v oblasti obchodu, rozvoje a legální migrace – musí být využívány strategickým a soudržným způsobem, aby jejich pozitivní dynamika byla přínosem pro spolupráci v oblasti zpětného přebírání osob.

V. PODPORA ZE STRANY AGENTUR EU

Klíčem k důvěře v migrační politiky EU a vnitrostátní migrační politiky je důslednost při provádění, což si žádá posílení monitorování a operativní podporu agentur EU. Operativní rozšíření mandátů agentur EU pro správu hranic a řízení migrace umožnilo v posledním desetiletí zvýšit úroveň jejich podpory členským státům a nasadit jejich zaměstnance a odborníky v oblastech, jako jsou ochrana hranic, navracení a vyřizování žádostí o azyl.

Agentura Frontex

Díky posílenému mandátu **zvýšila agentura Frontex svou podporu členským státům** při správě vnějších hranic, přičemž poskytuje služby, informace, vybavení a přístup k nástrojům a odborným znalostem, které pomáhají řešit migrační výzvy v členských státech. Jak je uvedeno výše, tato oblast zahrnuje rostoucí úlohu v oblasti navracení. Postupné zřizování stálého útvaru povede k dosažení cílového počtu 10 000 osob do roku 2027, které budou plně vybaveny a vycvičeny, aby mohly poskytovat významnou podporu při ochraně hranic a navracení. Bude to však částečně záviset na tom, zda členské státy splní své povinnosti poskytnout personál prostřednictvím dlouhodobého přidělení i krátkodobého nasazení.

Agentura Frontex také zvýšila svou akceschopnost, aby mohla lépe reagovat na náhlé potřeby a hybridní hrozby, jak ukázala její rychlá reakce ve Finsku na konci roku 2023. Kromě operativní podpory má agentura Frontex zásadní úlohu při provádění evropské integrované správy hranic.

Frontex rovněž podporuje budování kapacit a správu hranic **partnerských třetích zemí**. Nová generace dohod o postavení jednotek mezi EU a třetími zeměmi umožňuje nasazení stálého útvaru agentury Frontex s výkonnými pravomocemi mezi dvěma zeměmi, které nejsou členy EU, což umožňuje společnou kontrolu hranic ve vzduchu, na moři i na souši. Tyto dohody byly dosud podepsány mezi EU a Albánií, Moldavskem, Černou Horou a Severní Makedonií. Brzy by měla být podepsána dohoda se Srbskem a 12. února bylo oficiálně dohodnuto zahájení jednání s Bosnou a Hercegovinou.

Agentura Frontex má rovněž **pracovní ujednání**, která umožňují spolupráci s orgány třetích zemí v oblastech, jako je výměna informací, budování kapacit a analýza rizik. Tyto dohody v současné době existují s Albánií, Gruzií, Bosnou a Hercegovinou, Kosovem[*], Severní Makedonií, Ázerbájdžánem, Tureckem, Arménií, Nigérií, Kapverdami, Kanadou, Černou Horou, USA, Moldavskem, Ukrajinou a Spojeným královstvím[9]. Agentura v současné době jedná o dalších šestnácti pracovních ujednáních, mimo jiné s partnery ze severní a západní Afriky, a zároveň aktualizuje stávající ujednání s dalšími partnery.

Pro všechny tyto nové úkoly agentura Frontex přijala a provádí strategii v oblasti základních práv, která zajišťuje soulad agentury s právem EU a mezinárodním právem, včetně zásady nenavracení.

Nasazení agentury Frontex

Na začátku roku 2024 agentura Frontex provedla 22 operativních činností na podporu členských států a zemí přidružených k Schengenu při ochraně hranic a navracení osob, jakož i ve spolupráci s partnerskými zeměmi. V současné době má agentura nasazeno více než 2 700 příslušníků stálého útvaru. Operace podporují ostrahu pozemních, námořních a vzdušných hranic. Kromě jiných úkolů podporují hraniční kontroly na hraničních přechodech a návratové operace.

Výše uvedené údaje zahrnují operace agentury Frontex ve třetích zemích. Na začátku roku 2024 měla agentura Frontex na západním Balkáně, v Albánii, Černé Hoře, Severní Makedonii a Srbsku a v Moldavsku více než 500 příslušníků, kteří pomáhali vnitrostátním orgánům v oblasti správy hranic, ostrahy, odhalování padělaných dokladů a boje proti přeshraniční trestné činnosti, jakož i nasazování příslušných vozidel.

[*] Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

[9] Činnosti v rámci ujednání s Ruskem a Běloruskem byly pozastaveny.

Agentura EU pro otázky azylu

V lednu 2022 se z Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) stala **Agentura EU pro otázky azylu (EUAA)**, plnohodnotná agentura s více nástroji na podporu členských států v oblasti řízení azylu a přijímání osob. Mechanismus monitorování, jehož metodika byla připravena v roce 2023, bude sledovat operativní a technické uplatňování právních povinností EU, a přispěje tak k větší harmonizaci azylového systému EU. Kromě toho, že agentura EUAA přímo pomáhá členským státům, její činnost při využívání operativních norem, pokynů a odborné přípravy k sladění azylových a přijímacích postupů členských států podporuje větší konvergenci a pomáhá snižovat druhotné pohyby.

Agentura EUAA podpořila činnost Komise s cílem pomoci členským státům vystaveným migračnímu tlaku při budování silné správy a řízení v oblasti azylu, a poskytla členským státům operativní a technickou pomoc v oblasti jejich azylových a přijímacích systémů.

Agentura EUAA rovněž poskytuje podporu při budování kapacit některým **třetím zemím**, přičemž se zaměřuje na kandidátské země. Agentura se zejména dohodla se všemi partnery ze západního Balkánu na dvoustranných plánech, které mají pomoci sladit předpisy s *acquis* EU a přizpůsobit je konkrétním potřebám na místě.

Nasazení agentury EUAA

Podpůrné azylové týmy agentury **EUAA** poskytují v celé EU podporu vnitrostátním azylovým a přijímacím orgánům v oblasti řízení, strategického plánování, kvality a postupů.

Ke dni 3. března 2024 měla agentura EUAA nasazeno ve dvanácti členských státech 1 141 pracovníků.

Agentura Europol

Vyslání pracovníků do členských států i partnerských zemí je klíčovým prvkem práce agentury Europol při usnadňování sdílení informací a podpoře vyšetřování. Zahrnuje vyslání odborníků a hostujících příslušníků na podporu místních donucovacích orgánů do dvanácti členských států a partnerských zemí. V rámci operativní činnosti buduje agentura Europol svou síť založenou na dvaceti dohodách umožňujících výměnu osobních údajů se třetími zeměmi o závažné organizované trestné činnosti a terorismu[10]. Budou mít zásadní význam pro účinné plnění nového mandátu pro převaděčství migrantů a pro Evropské středisko pro boj proti převaděčství.

Nasazení agentury Europol

K 4. březnu 2024 má agentura Europol 79 nasazených jednotek v jedenácti členských státech a Moldavsku.

Tyto týmy složené ze specialistů Europolu a hostujících příslušníků pomáhají vnitrostátním orgánům při druhotných bezpečnostních kontrolách a vyšetřování. Shromažďují rovněž informace v terénu, které se používají k vypracování posouzení hrozeb trestné činnosti na evropské úrovni a k podpoře vyšetřování.

Agentura eu-LISA

Agentura eu-LISA je agenturou EU odpovědnou za celou řadu významných informačních systémů používaných v politikách EU v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. Její práce bude mít klíčový význam pro uplatňování nástrojů IT se zásadním významem pro správu hranic,

[10] Agentura Europol má také šestnáct pracovních ujednání a strategických dohod, které umožňují strukturovanou spolupráci bez výměny osobních údajů.

které se již používají nebo se zavádějí, jakož i pro jejich interoperabilitu. Podařilo se jí vytvořit síť systémů na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni, které umožňují získat úplný přehled o tom, kdo do EU vstupuje.

Agentura Eurojust

Eurojust, agentura Unie pro spolupráci v oblasti trestního soudnictví, je klíčovým aktérem v reakci na převaděčství migrantů. Podporuje složité přeshraniční případy, které vyžadují koordinaci soudních orgánů a společné vyšetřovací týmy stíhající zločinné převaděče migrantů, a organizuje Zvláštní skupinu proti převaděčství migrantů, která sdružuje justiční subjekty z členských států s cílem analyzovat měnící se taktiku skupin organizovaného zločinu v této oblasti a sdílet osvědčené postupy při vyšetřování a stíhání těchto případů.

VI. ZÁVĚR

Společnou prací EU dokázala, že může a bude realizovat skutečně společnou migrační a azylovou politiku. Nově dohodnutý pakt o migraci a azylu zavádí komplexní přístup, který je potřebný k tomu, aby bylo řízení migrace v Evropě spravedlivé, efektivní a udržitelné. Jedná se o nejprůlomovější revizi pravidel EU v oblasti migrace a správy hranic od počátku existence schengenského prostoru a jednotného trhu. Díky tomu budou moci generace Evropanů i nadále využívat těchto jedinečných svobod charakteristických pro Evropu.

Do budoucna musíme klást **neutuchající důraz na provádění**, abychom zajistili, že všechny členské státy budou mít dobře připravený systém, který je předpokladem pro budování vzájemné důvěry potřebné pro fungování nového vyváženého přístupu paktu. Komise povede společnou práci v této oblasti, počínaje společným prováděcím plánem, a bude členské státy na každém kroku doprovázet finanční, technickou a operativní podporou, včetně podpory ze strany agentur EU. Je také třeba pokračovat v práci na doplnění tohoto souboru právních předpisů o chybějící prvky týkající se navracení a dlouhodobě pobývajících rezidentů, jakož i o doplňkové iniciativy v oblasti se převaděčství, komerčních dopravních prostředků a víz.

Pakt zásadním způsobem změní způsob, jakým Evropa řídí migraci, ale nemůže fungovat ve vzduchoprázdnu. Aby Evropa uspěla, bude se muset vždy opírat o přístup ve dvou rovinách, který bude spočívat v provádění strukturálních reforem spolu se soustavným úsilím o **každodenní zvládání akutních tlaků** a krizí. Stejně jako v minulých letech bude Komise pokračovat v provádění operativních kroků s cílem zlepšit reakci EU na společné výzvy a zajistit, aby se krizové situace řešily rychle, s komplexní podporou členských států a spravedlivě vůči migrantům, s využitím dostupných finančních zdrojů a podpory od agentur EU.

A konečně, hledání řešení nových i starých výzev, kterým členské státy čelí, se stane trvalým úsilím. EU jako celek bude muset pokračovat v hledání praktických způsobů, jak zvládat některé obtížněji řešitelné problémy spojené s migrací, a uvědomit si, že předcházení cestám, které ohrožují životy, je celosvětovou odpovědností. Zásadní význam pro úspěch má vnější rozměr migrační politiky, přičemž trvalá řešení budou vyžadovat pokračující úsilí o to, aby se migrace stala prioritou v rámci vzájemně prospěšných partnerství.

EU prokázala, že v oblasti migrace dokáže jednat spravedlivě a odhodlaně, a to díky tomu, že naše opatření vycházejí z našich hodnot. To jsou charakteristické znaky, jimiž by se naše budoucí činnost měla i nadále řídit.